

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

_____ 2017 р.

**ГЕРЕНТОЛОГІЯ В ТУРИЗМІ І РЕКРЕАЦІЇ
ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
підготовки магістрів**

спеціальності 8.14010301 туризмознавство (за видами)
(ЦППІМ 3.1)

Кафедра туризму

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: кафедра туризму

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ МОЗГОВИЙ О.І. СТ. ВИКЛ

ОБГОВОРЕНО ТА РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАТВЕРДЖЕННЯ КАФЕДРОЮ
туризму “Об” вересня 2017 року, протокол № 2

Завідувач кафедри д.п.н., професор _____ Н.В. Маковецька

ВСТУП

Програму вивчення навчальної дисципліни “Герентологія в туризмі і рекреації” складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності “Туризмознавство (за видами).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є особливості організації туристичної діяльності людей похилого віку, а також людей з особливими потребами..

Міждисциплінарні зв’язки: Навчальна дисципліна “Герентологія в туризмі і рекреації” входить до циклу дисциплін підготовки фахівців із туризму освітньо-кваліфікаційного рівня магістр. Вона пов’язана з циклом загальних гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, які мають забезпечити випускників відповідними знаннями і сформувати вміння застосовувати їх у майбутній професійній діяльності: “Менеджмент в туризмі”, “Соціологія”, “Основи комунікації і ведення переговорів”, “Організація транспортних послуг”, “Організація послуг харчування”, “Організація готельної справи” тощо.

Навчальна дисципліна “Герентологія в туризмі і рекреації” є необхідною для подальшої науково-дослідницької роботи студентів, а також для забезпечення їхньої спеціальної підготовки щодо організації туристської діяльності.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. “Соціологічні та психологічні засади організації туристичної діяльності людей похилого віку”.
2. “Опанування практичними навиками проведення туристичних турів для людей похилого віку”.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. . Метою викладання навчальної дисципліни “Герентологія в туризмі і рекреації” є поглиблення знань студентів щодо геронтологічних засад організації туристичної діяльності людей похилого віку, ознайомлення з

особливостями спілкування з ними згідно з основними положеннями геронтології. Забезпечення знань основних функцій, форм та умов оптимального професійного спілкування з туристами похилого віку. Надання практичних навиків організації туристичної діяльності з цією категорією населення.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Геронтологія в туризмі і рекреації” є

1. Ознайомлення з основними умовами організації туристичної діяльності на засадах геронтології.

2. Формування практичних навиків вирішення проблемних ситуацій, що можуть виникнути під час організації туристичної діяльності людей похилого віку.

3. Навчання розробки екскурсійних турів для людей похилого віку.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:
знати:

1. Найбільш оптимальні умови організації туристичної діяльності на засадах геронтології.

2. Основні професійні вимоги до організатора туристичної діяльності людей похилого віку.

3. Теоретичні засади геронтології в туризмі та рекреології.

4. Особливості професійної діяльності фахівців туристичної галузі, які організовують тури для людей похилого віку

5. Умови успішної організації та проведення турів для людей похилого віку.

вміти:

1. Проаналізувати професійну діяльність туроператора, екскурсовода, адміністратора з точки зору геронтологічного підходу до організації туристичної діяльності.

2. Для оцінки професійних якостей фахівців у галузі геронтологічного туризму розробити комплексну діагностику.

3. Вміти визначати особливості організації туристичної діяльності людей похилого віку.

4. Використовувати ефективні методи взаємодії з людьми похилого віку під час організації турів.

5. Організовувати тури для людей похилого віку.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 108 годин 3 кредити ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. “Соціологічні та психологічні засади організації туристичної діяльності людей похилого віку”.

Тема 1. Старіння суспільства – нагальна проблема розвитку цивілізації.

Демографічні зміни, що характеризують ХХ ст.. Три основні типи вікової структури – прогресивний, стаціонарний, регресивний. Демографічне старіння як двобічний процес, що характеризується з одного боку постійним скороченням численності дітей за рахунок зниження народжуваності, з іншого – збільшенням кількості людей похилого віку. Міграція як явище, що змінює вікову структуру. Огляд теорій народонаселення. Підходи науковців, філософів і мислителів до вікової періодизації - Піфагор, Авіцена, Гіппократ, М.Рубнер, Л.Ашофф, А.П. Рославський-Петровський, С.Г. Струмилін і Б.Ц. Урланіс. Вікова класифікація, прийнята в сучасних міжнародних документах. Шкала оцінки демографічної структури, прийнята ООН. Вікова структура населення в Україні.

Тема 2. Теоретичні засади геронтології.

Геронтологія – наука о старінні. Истоки розвитку геронтології. Фундатори геронтології – Цицерон, Авіцена. Внесок Р. Бекона у розвиток геронтології, вплив його філософських поглядів на підвищення значущості похилого віку. Роль С.П. Боткіна, О.О. Богомольця, І.І. Павлова у створенні науки геронтології. Огляд соціально-геронтологічних досліджень у країнах СНД.

Внесок З.Г. Френкеля, Д.Ф. Чеботарьова та ін. у подальший розвиток геронтології. Мета, завдання геронтології як науки. Принципи геронтології. Методика розрахунку середньої тривалості життя. Індекс розвитку людства. Тлумачення геронтологами поняття “старість”. Визначення фізіологічної, соціальної, психологічної, хронологічної старості.

Тема 3. Особливості організації в Україні туристичної діяльності на засадах геронтології.

Стан туристичної діяльності в Україні на сучасному етапі розвитку суспільства. Культурно-історичне та соціальне-економічне значення туризму для розвитку суспільства взагалі і для збереження соціальної активності людей похилого віку зокрема. Функції туризму в суспільстві, їх актуальність для геронтологічного туризму. Умови та фактори розвитку геронтологічного туризму в Україні – законодавча база, надання транспортних, готельних, ресторанних послуг, існування умов для залучення людей похилого віку до різних видів туризму. Забезпечення безпеки туристичних подорожей у геронтологічному туризмі як умова їх організації та успішного здійснення. Фактори ризику в геронтологічному туризмі. Права та обов’язки туристів похилого віку. Претензійна робота в геронтологічному туризмі.

Змістовий модуль 2. “Опанування практичними навиками проведення туристичних турів для людей похилого віку”.

Тема 1. Особливості планування та проведення туристичних турів на засадах геронтології.

Етапи розробки туру з урахуванням геронтологічного підходу: вибір пунктів маршруту, ієрархізація цих пунктів, вибір пунктів початку та закінчення маршруту, розробка схеми маршруту, його оптимізація. Розрахунок вартості туру. Критерії відбору пунктів маршруту: атрактивність об’єктів показу, можливість забезпечити різноманітність програми перебування в населеному пункті, його транспортна доступність та забезпеченість послугами гостинності. Мета ієрархізації пунктів маршруту. Показник транспортної доступності як

критерій вибору початкового та кінцевого пунктів маршруту. Види маршрутів за схемою - лінійні, кільцеві, радіальні та комбіновані. Шляхи оптимізації маршруту згідно з урахуванням індивідуально-типологічних особливостей людей похилого віку. Вимоги до програми туру, складеного на геронтологічних засадах.

Тема 2. Особливості впровадження різних видів туризму у роботі з людьми похилого віку.

Історія розвитку туризму. Місце геронтології в загальній історії його розвитку. Досвід зарубіжних країн, країн СНД щодо геронтології в туризмі. Етапи розвитку туристичної галузі. Типи туризму: внутрішній, в'їзний, виїзний. Можливості їх застосування у процесі організації туристичної діяльності людей похилого віку. Види туризму: рекреаційний, лікувально-оздоровлювальний, пізнавальний, діловий, спортивний, етнічний, релігійний, освітній, транзитний. Коротка характеристика. Особливості застосування під час організації турів на засадах геронтології. Можливості застосування для людей похилого віку організованого та неорганізованого туризму. Переваги туристичної діяльності з використанням транспортних засобів. Можливості застосування постійного та сезонного, комерційного та соціального туризму.

Тема 3. Індивідуальний підхід до туристів похилого віку в системі "туроператор - клієнт" , "екскурсовод - клієнт", "адміністратор - клієнт". Тренінг спілкування в межах туристичного туру.

Характеристика соціо-культурного статусу людей похилого віку. Чинники, що впливають на ефективність туристичної діяльності людей похилого віку: фінансова і матеріальна бази, модель організації вільного часу, морально-психологічний ресурс, інформаційно-методичний ресурс, соціально-демографічний ресурс. Функції туристичної діяльності людей похилого віку: збереження зв'язку з широким колом людей, задоволення потреби у визнанні, поліпшення і підтримка психофізичного стану, збереження і посилення соціальної активності особистості. Службовий етикет у туристичних фірмах, готелях і ресторанах у процесі організації турів для людей похилого віку.

Корпоративна культура. Психологічна культура сервісу. Особливості позиціювання готельного продукту. Специфіка менеджменту готельної та ресторанної справи з точки зору геронтології.

3. Рекомендована література

Основна:

1. Бабкин А.В. Специальные виды туризма / А.В. Бабкин. - Ростов-на-Дону: Феникс, 2008. - 252 с.
2. Бейдик О. О. Рекреационно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування / О.О. Бейдик. - К. : Альтерпрес, 2001. - 234 с.
3. Бобкова А.Г. Правовое обеспечение рекреационной деятельности: монография / А.Г. Бобкова. – Донецк: ИЭПИ НАН Украины, 2000. – 308 с.
4. Волков Ю.Ф. Введение в гостиничный и туристический бизнес / Ю.Ф. Волков. - Ростов н/Д: Феникс, 2003. – 299 с.
5. Гуляев В.Г. Организация туристской деятельности / В.Г. Гуляев. - М.: НОЛИДЖ, 2005. – 412 с.
6. Дихтль Е., Хёринген Х. Практический маркетинг / Практический / Пер. с нем. А.М. Маркова; Под ред. И.С. Минко. - М.: Высш. школа: ИНФРА-М. 1996. - 255 с.
7. Коваль П.Ф. В'їзний туризм / П.Ф. Коваль, Н.О. Алешугіна, Г.П. Андрєєва. - Ніжин, Видавництво Лук'яненко В.В., 2010. – 304 с.
8. Нечаюк Л.І. Готельно-ресторанний бізнес: менеджмент / Л.І. Нечаюк, Н.О. Телеш. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 348 с.
9. Пазенок В.С. Феномен туризму: людський вимір / В.С. Пазенок // Готельний і ресторанний бізнес. - 2001. - № 1. – С.14 – 18.
10. Рутинський М. Сільський туризм / М. Рутинський. – К.: Знання, 2006. – 271 с.
11. Тронько П.Т. Краєзнавство у відродженні духовності і культури. Досвід. Проблеми. Перспективи / П.Т Тронько. - К. : Наук. думка, 1998. - 98 с.

12. Урри Дж. Взгляд туриста и глобализация / Дж. Урри // Массовая культура: современные западные исследования. - М., 2005. – 205 с.

13. Христов Т.Т. Религиозный туризм Учебное пособие / Т.Т. Христов. - М.: Издательский центр "Академия", 2005. - 288 с.

Додаткова:

1. Андрушко И.О. Создание системы качества услуг в санаторно-курортном хозяйстве / И.О. Андрушко. - // Культура народов Причерноморья. - 2009. - №161. - С.11-12.

2. Андрушко И.О. Управление качеством услуг в санаторно-курортном хозяйстве / И.О. Андрушко. - // Культура народов Причерноморья. - 2009. - №156. - С.24-25.

3. Анюхіна Л.О. Вдосконалення системи маркетингу в туристичній сфері як напряму підвищення конкурентоспроможності вітчизняних санаторно-курортних підприємств / Л.О. Анюхіна. - Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції «Стратегія розвитку України у глобальному середовищі». – Ялта. - листопад 2010 р. - С.128-132.

4. Бекирова

С.Э.Механизм регулирования развития рекреационного комплекса Украины / С.Э.Бекирова // Культура народов Причерноморья. - 2011. - №216. - С.13-16

5. Бобкова А.Г. Правовое регулирование стимулирования в рекреационной деятельности / А.Г. Бобкова // Вісник Донецького ун-ту. Серія В: Економіка і право. – 1999. – № 3. – С. 28-31.

6. Верменич Я.В. Исторична регіоналістика в Україні / Я.В. Верменич // Український історичний журнал. - 2001. - № 6. – С. 27-29.

7. Ветитнев О.М. Теоретические основы применения концепции маркетинга в курортной практике / О.М. Ветитнев // Курортные ведомости. - 2002. - №6. - С.11-14.

8. Казачковская Г.В. Повышение эффективности управления курортно-рекреационным комплексом / Г.В. Казачковская // Экономические проблемы и

перспективы стабилизации экономики Украины. – Донецк: ИЭП НАН Украины, 2000. – Т.2. – С.222-226.

9. Кобанець Л.О. Концепція управління розвитком рекреаційної діяльності: монографія / Л.О. Кобанець. – Донецьк, 2007. – 192 с.

10. Кобанець Л.А. Привлекательность рекреационного потенциала Украины / Л.А. Кобанець // Экономика Крыма. – 2003. – № 6. – С. 65-69.

11. Котлер Ф., Боуэн Дж., Мейкенз Дж. Маркетинг. Гостеприимство и туризм / Пер.с англ. Подред.Р.Б. Ноздревой. - М.: ЮНИТИ. 1998. - 787с.

12. Кравченко Н. Рекреаційне господарство Полісся: сучасний стан та перспективи розвитку / Н.Кравченко. – Ніжин: Міланік, 2007. – 172 с.

13. Мацола В.І. Рекреаційно-туристичний комплекс України / В.І. Мацола. – Львів: ІРД НАН України, 1997. – 259 с.

14. Рекреация: социально-экономические и правовые аспекты: монография / ред.: В.К. Мамутов, А.И. Амоша. – К.: Наукова думка, 1992. – 144 с.

15. Цюрупа М.В. Осмислення феномену туризму в європейській історико-філософській традиції / М.В. Цюрупа // Філософія туризму. - К., 2004. - С. 2.

16. Шве́ц И.Ю. Инновационная модель системы планирования ресурсов турпредприятий. Теория и практика предпринимательской деятельности: Материалы международной научно-практической конференции ученых и специалистов / И.Ю. Шве́ц. - Симферополь. Таврический национальный Университет им. В.И. Вернадского, 2006.- 204с. - С.93-97.

17. Шмагина В.В. Рекреация и туризм в системе современных приоритетов социально-экономического развития / В.В. Шмагина, С.К. Харичков; Ин-т проблем рынка и экон.-эколог. исслед. НАН Украины. – Одесса, 2000. – 70 с.

18. Шостак М. Маркетинг человеческих ресурсов в курортной сфере / М. Шостак // Культура народов Причерноморья. - 2005. - №58. - С. 99-102.

19. Шульгіна Л.М. Маркетинг підприємств туристичної галузі: Автореф. Дис. Д-ра. екон. наук: 08.06.01; Київ. нац. торг.-екон. Ун-т. - К.. 2006. - 36 с.

Інформаційні ресурси

1. Закон України "Про туризм" від 15.09.1995 N 324/95-ВР із змінами і доповненнями [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2004, N 13, ст. 180.

2. Кузьмук О. Культурний туризм як інструмент формування національної ідентичності [Електронний ресурс] / О. Кузьмук. - Режим доступу: // http://tourlib.net/statti_ukr/kuzmuk.htm

3. Рекомендація № 36 Всесвітньої конференції щодо політики у сфері культури «Збереження культурної спадщини всіх віків» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_744

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен.

5. Засоби діагностики успішності навчання:

Поточний контроль: письмові тестові завдання, усне опитування, перевірка індивідуальних завдань.

Модульний контроль: усне опитування, підсумковий контроль, перевірка індивідуальних завдань, залік.